

Kokousmuistio

Näyttelypalkkiotyöryhmän kokous 4, 29042021, klo 09.00-11.00

Läsnä:

Petra Havu, OKM/Kupo, pj.

Kirsi Kaunisharju, OKM/Kupo

Hanna Kiiskinen, OKM/Kupo

Kimmo Levä, Museoliitto

Teemu Mäki, STS

Anna Rikkinen, Ornamo

Päivi Salonen, OKM/Kupo (este)

Ulla Salmela, Museovirasto

Johanna Selkee, Kuntaliitto

Henri Terho, Taike

Eija Liukkonen, Museovirasto, toimi kokouksen sihteerinä

1. Puheenjohtaja avasi kokouksen
2. Hyväksyttiin edellisen kokouksen 30.03.2021 pöytäkirja
3. Luonnos näyttelypalkkioon liittyvistä määritelmistä ja rajauksista

Käytiin läpi valmistelevan työryhmän luonnosta näyttelypalkkioon liittyvistä määritelmistä ja rajauksista. Ko. työryhmän jäseninä ovat olleet Kimmo Levä, Teemu Mäki, Anna Rikkinen ja sihteereinä Eija Liukkonen ja Henri Terho.

Valmistelevassa työryhmässä on käyty keskusteluja hyvässä yhteisymmärryksessä ja valmistelun edetessä kysymykset ja ratkaisut tulevat vielä täsmentymään. Luonnoksen ytimessä on näyttelypalkkion määrittely kolmeen kategoriaan. Avoimia kysymyksiäkin on vielä, esimerkiksi se, kuinka näyttelyjärjestäjät porrastetaan resurssien mukaan.

Kokouksessa esitettiin seuraavia huomiota ja tarkennuksia ko. luonnokseen. Tarkennukset kirjattu tässä kursiivilla.

Keitä taiteilijoita näyttelypalkkio koskee

- a. Taiteilijoita, joiden teokset ovat näyttelyssä ja joiden näyttelyteokset ovat uusia tai taiteilijan omasta kokoelmasta
 - i. Huom! teos voi olla monitaiteinen ja sisältää muutakin kuin visuaalista taidetta
 - ii. Huom 2: tämä ei sisällä ”keikkapalkkiota” museossa järjestettävissä tapahtumissa yms.

Näyttelyn yhteydessä pidettävät keikkapalkkiot on hyvä pitää erillään useimmissa tapauksissa.

- iii. Huom 3: tarkoitus on koskea teoksia, jotka ovat nähtävillä koko näyttelyn ajan

Kuratoidut osat on hyvä laskea näyttelypalkkioon mukaan. Sopimusmalli voi olla joustava, ei ole tarkoitus maksaa kaikkia palkkioita näyttelypalkkion kautta. Jako teosten osalta: 1. näyttelyyn kuratoidut, 2. väliaikaiset mutta kuratoidut ja 3. muut.

- b. Koskee ammattimaisia taiteilijoita

- i. Rajataan harrastajat pois, mutta käytännön rajaus vaatii vielä keskustelua

Pyritään kirjaamaan niin että malli koskee ammattitaiteilijoita ja ammattilaisuuden määrittely jätetään näyttelyjärjestäjän harkintaan. Se kuinka asia ilmaistaan tulee tarkentumaan jatkossa. Suositus on se, että näyttelypalkkio kohdentuu ammatillisesti toimiville taiteilijoille. Mallilla pyritään parantamaan nimenomaan kuvataiteen ansaintalogiikkaa, alalla tehdään paljon ilmaistyötä, osa näyttelyjärjestäjistä maksaa palkkioita, osa ei.

Käytiin keskustelua sen suhteen kuinka ammattilaisuuden rajaus suhteutuu perustuslakiin, elinkeinon harjoittamiseen ja tukemiseen vrt. taiteen vapauteen. Alan opiskelijoiden suhteen konteksti tuo ammattilaisuuden.

- c. Palkkio maksetaan kansalaisuudesta tai asuinmaasta riippumatta (koskee myös ulkomaalaisia)

Tarkennus on otettu listalle koska kokeiluvaiheessa asia ollut epäselvä hakijoille. Kansalaisuus ei voi olla kriteeri, yhdenvertaisuuslakikin kieltää sen.

Keskustelussa todettiin, että kansainväliset palkkiomaksatukset tai laskutukset voivat olla hankalia näyttelyjärjestäjille (etenkin ei-vakiintuneille). Hallinnolliset kulut ovat myös validi ongelma. Näyttelyjärjestäjien osaamista maksatusten suhteen voidaan vahvistaa koulutuksen keinoin.

- d. Pohdittava: Koskeeko tilanteita, joissa teos on jonkin toisen museon kokoelmasta

- e. Pohdittava: Miten suhtautuu kiertonäyttelyihin.

- i. Näyttelysuunnittelusta ei ole perusteltua maksaa joka näyttelystä erikseen. Palkkioperiaate perustuu siihen, johtaako uusi näyttely aina erilliseen työhön näyttelytiloissa.

Kohta on syytä muotoilla väljästi. Näyttelypalkkio maksetaan vain jos näyttelykierto aiheuttaa lisätyötä.

- f. näyttelypalkkio ei koske museoiden kokoelmanäyttelyjä

Taiteilijan työn määrä on tässä pohdinnan lähtökohtana. Yleisten kriteerien ja selitysten huomautuksiin voisi kirjoittaa auki teosten luonteen huomioimisen, ilman että tehdään tiukkoja rajoituksia.

Mitä taiteilijan työtä näyttelypalkkio koskee? / Mitä taiteilijan työtä sisältyy näyttelypalkkioon

- a. Näyttelypalkkio on korvaus työstä, jonka taiteilija tekee näyttelyään varten.
- b. Pohdittava: Miten näyttelysopimusmallit ja näyttelypalkkiot vastaavat toisiaan
- c. Näyttelyn valmistamisesta aiheutuvat kulut korvataan erikseen (matkakulut, kuljetuskustannukset, varastointikustannukset, yms., miten teosmateriaalit?)

Näyttelyjärjestäjä ja taiteilija neuvottelevat kulut muualla, ei näyttelypalkkiona.

- d. Työryhmä on keskustellut siitä, että myös haettava avustus perustuisi seuraavassa esiteltäviin kategorioihin. Yksi keskusteltu malli on: avustus haettaisiin etukäteen perusosan mukaisesti ja jälkikäteen toteutuneiden perustyö PLUS -kustannusten mukaisesti. Avustuksen pitäisi olla monivuotinen ja sen suuruus voisi perustua organisaation edeltävinä vuosina maksamiin palkkioihin

Museot toivovat rahoitukseen sekä etukäteistä ennustettavuutta että mahdollisesti myös jälkikäteistä reagoivuutta.

Ehdotus, jaetaan maksettavat palkkiot kolmeen luokkaan (tässä alustavat nimet ko. luokitukselle):

Perustyö, joka on mahdollista määritellä selkeästi ja yleisesti = sisältyy näyttelypalkkion perusosaan ja tällä on automaattisesti määrittyvä hinta.

Perustyö PLUS = sisältyy näyttelypalkkion lisäosaan, ovat tapauskohtaisia ja perustuvat osapuolten väliseen näyttelysopimukseen

Lisätyö. Tähän jää neuvotteluvaraa. Lisätyötä ei ole tarkoituksenmukaista määritellä kovin tarkasti eikä se sisälly näyttelypalkkioon. Esim. tuntiperusteinen lisälaskutus?

Tarkoitus on mallintaa perustyölle vakiohintaa näyttelyn koon ja tyyppin (taiteilijoiden määrä). Perustyö PLUS -osan hinta määräytyy Suomen Taiteilijaseuran ja Ornamon suositusten pohjalta. Lisätyölle ei ole tarkoitus tehdä suosituksia.

Teemu Mäki kertoi että Suomen Taiteilijaseura on tehty koelaskelmaa seuraavasti: minimi 500 euroa (lyhytaikainen ryhmänäyttely pienessä museossa) ja yksityisnäyttely 5000 euroa, tilastojen pohjalta arvio vuosikustannuksena 1 miljoonan. Tavoitellaan realistista palkkiosuosituksia suhteessa työllistävyyteen ja palkkatasoon. Rahoituksella halutaan maksaa ja korvata perustyö. mutta olisi hyvä jos järjestelmä voisi kannustaa myös PLUS -osaan, jossa nähdään paljon potentiaalia.

Miten näyttelypalkkion suuruus määräytyy (onko kyse suosituksesta tai minimistä)

- a. Näyttelypalkkio perustuu
 - i. Näyttelypaikan kokokategoria. Vaihtoehtoina on esitetty: näyttelytilojen neliömäärä tai kävijämäärään/liikevaihtoon perustuva porrastus. Palkkio olisi minimi, jota suositellaan nostettavan näyttelypaikkakategorian mukaan. Monia huomioita: kävijämäärä ja maksukyky eivät välttämättä korreloi ja kävijämäärää ei voi ennakoita. Ulkotilassa tapahtuvat näyttelyt eivät sovi neliömäärään.
 - ii. Näyttelyn kategoria. Pohdinnassa: onko kyse ”päänäyttelystä” vai jostain pienemmästä näyttelystä

- iii. Onko näyttely yksityis- vai ryhmänäyttely (ajatellaan suhteessa vaadittavan työn määrään). Verrokkina on Kuvaston kategoria ”montako taiteilijaa näyttelyssä on mukana”
- iv. Pohdittava: vaikuttaako palkkioon se, onko kyse uusista vai olemassaolevista teoksista

Mitkä näyttelyjärjestäjät ovat mallin piirissä (myös virtuaaliset näyttelytilat)

- a. Ammatillisesti hoidetut taidemuseot
- b. Muut ammatillisesti hoidetut museot taidenäyttelyjen osalta
- c. Kansallisgallerian ja kansallismuseon (ja Luomus) erityisrooli
- d. 3. sektorin ja julkisen sektorin näyttelypaikat ja tapahtumat, joiden ohjelma on kuratoitu ja joiden tarkoitus ei ole tuottaa teosmyynnillä voittoa. Pohdittava: miten ratkaistaan rajaukset, keitä järjestelmä koskee

Miten suhtautuu muuhun taiteilijoiden saamaan rahoitukseen?

- e. Onko järjestelmässä päällekkäisyyksiä taiteilijoiden muuhun rahoitukseen? Lähtökohtaisesti apurahat on tarkoitettu taiteilijan elinkustannuksiin, jolloin ne eivät ole päällekkäisiä. Apurahalla ei makseta museossa tehtävää työtä.

Miten suhtautuu museoiden tekemiin teoshankintoihin?

- f. Oleellinen periaate on se, että etukäteen tehty teoshankinta vaikuttaa näyttelypalkkioon mutta jälkikäteen tehty ei vaikuta

Kokouksessa todettiin myös että valtionavustus ei voi kattaa näyttelypalkkioista 100 %”, kun kyse ei ole ”toiminnan” kuluista.

Valmistelussa on kirjoitettava auki se minkä valtionavustus kattaa ja mitä kuluja hyväksytään omarahoitusosuuteen. Valtionavustuksen myöntäjällä voi olla hankaluutta selvitysvaiheessa kun taustalla on näyttelyjärjestäjän ja taiteilijan väliset sopimukset.

Iso kysymys on myös se mikä on sopimussuosituksen ja sopimuskulttuurin välinen suhde. Mahdollisessa sovellettavassa sopimusmallissa suosituspohjaisuus on tärkeää.

4. Valmistelun jatko

Valmisteluja jatketaan työryhmissä. Kysymyksiä sen suhteen miten rahoitusta jaetaan ja hallinnoidaan valmistellaan ministeriön, Museoviraston ja Taiken kesken ja tullaan käsittelemään tämän työryhmän tulevilla kokouksilla.

5. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.05

6. Seuraava kokous 25.5.2021 klo 14-16